

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita S. Liborii Episcopi, Calcvlo Laborantivm Patroni

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1648

Liber Secvndvs. Translatio S. Liborii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9573

LIBER SECVNDVS.

TRANSLATIO

S. LIBORII.

CAPVT I.

*Scriptiois caussa. Episcopatus primi
in Saxonîâ.*

I. **D**Esriptis superiori libello *Bisonis Ep.*
vitâ & transitu pretiosissimi *iussu scripta*
Confessoris Christi atque *hec histo-*
Pontificis Liborij, nunc se- *ria,*
cundum tuam, a Biso, Præ-
sul egregie, iussione, ad exponendam seriem
Translationis eius sacratissimi corporis, &
ostensa per eius merita virtutum *b* insignia,
pro concessâ diuinitus facultate, stylum men-
temque conuertimus; excitante studium no-
strum pensatione sollicitâ, qualiter vobis ob-
temperare, quantum deferre debeamus, ma-
ximè cum eorum officij dignitate sublima-
tos, quibus Diuinâ voce dicitur, *Qui vos* *Luc. 10. 6.*
spernit, me spernit, non dubitetur, vos mini-
mè sine Dei contemptu posse contemni.
Proinde ad retexendas cum laude debitâ vir-
tutum operationes, per quas sancti Spiritus

84 VITA S. LIBORII PATRONI

*circa Pente-
costen in-
choata.*

beati

gratia solet electorum merita declarare, eo, quo te præcipiente huic operi insistere debuimus, nullum opportunius tempus occurrit: appropinquante videlicet sacrâ solennitate aduentus eiusdem Spiritus Paraçleti, qui B. Liborij & in hac vitâ manentis inhabitator apparuit, & nunc ipsius sanctitatis pet miracula index & glorificator existit. Cuius nos ad susceptum opus auxilium haudquaquàm inefficacibus votis inuocatuos speramus, præsertim cum non aliud, quàm quod ipse adueniens, mentibus, quas repleuit, ad profendum inspirauit, Dei scilicet magnalia loqui, & ipsum mirabilem in Sanctis suis monstrare conemur. Sed antequàm ad rei gestæ ordinem veniamus, causam Translationis memoratæ, atque exordium constructionis ecclesiæ, quæ tanto cælitus illustrari meruit thesauro, referre breuiter congruum arbitramur.

*Carolus
Magnus,
Saxoniam
domitæ,*

2. Igitur vbi primùm gloriosæ memoriæ Carolus Imperator, concertatione longissimâ, & varijs præliorum euentibus, cum gente Saxonum exactis, illos ferro edomitos Christi fidem suscipere fecit, suoque addidit imperio, clarum illicò dedit indicium, quâ fretus intentione, tam diuturnum laborem infatigabilis ferre potuerit. Siquidem, vt in e libello vitæ ipsius legitur, triginta & tribus continuis annis bellum cum eadem gente gessit. Quâ tandem partim armis, partim liberalitate

tate

tate, per quam maximè Primorum eius animos sibi deuinxerat, superatâ, totum exinde suum ad hoc contulit studium, vt pro tantarum saluatione animarum populi, post tot secula cultum demonum relinquentis, fructum sui laboris ex Dei remuneratione consequeretur. Et vt se magis Christianæ religionis, quàm regni sui dilatandi causâ, tantæ rei difficultatem aggressum ostenderet, ecclesias *templa multa extruit.* per omnem regionem illam, ad quas rudis infide populus confluere doceretur, & sacramentis cælestibus initiari consuesceret, sub quantâ potuit celeritate construi fecit: atque parochias diligenti ratione suis quasque terminis seruandas designans, quia *d* ciuitates, in quibus more antiquo Sedes Episcopales constituerentur, illi penitus prouinciæ deerant; loca tamen ad hoc, quæ & naturali quadam excellentiâ & populi frequentiâ præ ceteris opportuna videbantur, elegit.

3. Tum verò vix reperiabantur, qui barbaræ & semipaganæ nationi Præsules ordinarerentur. Cuius interdum ad perfidiam relabentis cohabitatio, nulli Clericorum tuta videbatur: cui Ecclesiasticum officium, & quidquid ad rerum Diuinarum pertinet cultum, non solum deerat, verùm ignotum omnimodis erat. Quocircâ vnamquamque prædictarum pontificalium Sedium cum suâ diœcesi singulis aliarum regni sui Ecclesiarum Præsulibus commendauit, qui & ipsi, quoties sibi

En, quia vrbes non erant, in pagis episcopatus erigunt.

quos alia-
rum Se-
dium Epi-
scopus com-
mittit:

vacaret, ad instituendam confirmandamque in sacrâ religione plebem, eò pergerent, & ex Clero suo personas probabiles cuiuscumque ordinis, cum diuerso rerum Ecclesiasticarum apparatu, ibidem mansuros iugiter destina- rent. Et hoc tamdiu, donec annuente Domi- no salutaris illic fidei doctrina conualesceret, & ita Diuini vsus ministerij proueretur, vt proprij quoque in singulis parochijs dignè & fiducialiter possent manere Pontifices.

Biso Ep.
Paderborn.
4.

a Biso quando sederit, suprâ indicauimus §. 2. tem- pore nimirum Ioannis VIII. Pape, vt scribit Gobelinus Persona, Cosmodromij atate 6. cap. 45. Sedit verò Ioan- nes à 14. Decemb. an. 872. ad 15. Decemb. 882. Biso autem rexit ipsam Ecclesiam Paderfontanam, in- quit idem, annis xxiii. Hic à Carolo Crasso Imp. vt refertur in Vita S. Meinverci Ep. Paderborn. quam v. Iunij dabimus, an. 885. electionem Episcoporum inter eiusdem & ab eiusdem Ecclesiæ filijs facien- dam impetrauit. Idem corpus S. Meinulphi, vt dice- mus ad eius Vitam v. Octob. transtulit temporibus Ar- nulphi Imp. qui rerum potitus est à fine anni 887. ad an. 900.

b Ms. Corfend. Signa.

c Dedimus 28. Ianuarij S. Caroli Magni Vitam per Eginardum. Tomo 2. Scriptorum Francic. Andrea Duchesnij in varijs Annalibus Francorum plenius re- feruntur eius res gestæ.

d Gobelinus cap. 38. et at. 6. in totâ patriâ illâ non erat locus muris cinctus; paucis castris exceptis.

CAPVT II.

*Primus Paderbornensis Episcopus
B. Hathumarus.*

4. **I**Nter omnia verò loca, constituendis *Paderbor-*
principalibus Ecclesijs in hac, de quâ lo- *na, sita a-*
quimur, prouinciâ designata a Paderbornen- *mæno loco,*
sis Sedes speciali quadam dignitate præcellit, *B*
habens amplissimam circumquaque plani-
tiem, nemorum tamen frequenti & variâ di-
uersitate sufficienter ornatam, agros vberes,
& frugum omnium feracissimos. Cui adiacet
à læuâ in ipso mœnium prospectu silua, mul-
tis passuum millibus in longum latumque
diffusa, adeò pecorum & armetorum pascuis,
apiumque seruandarum vsui opportuna; vt illi
non dissimilis videatur regioni, quam sacræ
litteræ vocant Terram lacte & melle manan- *fertili,*
tem. Accedit ad ornamentum loci saluberri-
morum fontium, intra ipsum oppidum in
vnum pariter alueum confluentium, incom-
parabilis tam species, quàm numerositas; in
tantum, vt eorum *b* latitudini & amœnitati
similes esse alibi minimè compertum habea-
mus. Nec desunt hinc inde & alia flumina,
vtilitatum, quæ ab his petuntur, largissima.
Aër ibidem & aura placidior, & licet in fri- *salubris*
gido terrarum tractu, naturali gratiâ tempe-
rator, citius quàm in alijs illarum regionum

partibus, maturitatem cunctorum fructuum afferre consuevit. Præterea pagus ipse, ut & nostra memoria, & veterum relatio testatur, viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat: ut non esset dubium, quin patria ciuibus, & ciues patriæ congruerent, ac sibi vtraque vicissim ornamento forent. Et hæc quidem pauca de pluribus, hinc à nobis non ex superfluo dicta animaduertet, qui Christianissimi Principis ex hoc quoque in Deum deuotionem comprobabit, quòd ea, quæ ex tantâ locorum amœnitate iure belli acquisita, sub suâ potuit tenere ditio, Diuino magis seruitio, quam suis deputauerit vsibus. Tamen interdum, pro varijs gentis eiusdem vtilitatibus generale placitum habiturus, illic populi conuentum fieri iussit, & hac ibidem causâ aliquamdiu solebat immorari.

S. Leonē III. Papam ibi excipit. 5. Nam & vir sanctissimus & verè Apostolicus Papa Sedis Romanæ, d Leo nomine, iniusta ciuium odia perpeffus, illic eum adiit, pro sedandis contra se ortis simultatibus, imperialem opem quæsiturus. A quo cum ingenti ut par erat, honore susceptus, religiosum eius ac salutare Christianitatis dilatandæ studium nobiliter inchoatum, Apostolicâ auctoritate firmavit, atque in Ecclesiâ tunc ibidem nouiter constructâ e quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Româ detulerat, collo-

à quo ara dicata, collocata reliquia

collocavit ; fiducialiter id Principi promittens, quòd oratorium illud, tanti Martyris patrocinio munitum, non vlteriùs passurum foret iniuriam, quam, ipso referente, priùs ei contigisse cognouit ; vt videlicet ob incolarum loci perfidiam & odium in religionem Christianã, aliquoties f igni traderetur. Et ob hanc maximè causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non sine effectu congruo fiducia sponfionisq̃ suæ, cum nihil tale postmodùm illic perpetratum esse certissimum sit,

ad fidei securitatem:

f

6. Hoc igitur ordine Paderbornensis Ecclesiæ Sedes episcopalis tam Imperatoriã sanctione, quàm Apostolicæ benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superiùs memoratam commendata fuit aliquandiu tuitioni Præsulum cuiusdam castelli orientalis g Franciæ, quod sermone barbaro Wirtzburg appellatur. Sub quorum regimine status rerum ipsius parum proficere potuit : quippe cum loca ipsa longâ inter se terrarum intercapedine distarent, & Præfatos Præsules rarò hanc nouellam Ecclesiam inuisere, vel occupatio permetteret, vel commoditas suaderet. Neque enim ibi deerant negotia, quibus procurandis insisterent, neque huc pergendi laborem paruum faciebat itineris longitudo. Ibi res necessariae sufficientes erant & ordinatæ: hinc & tenues, & cum difficultate nouiter ordinatæ.

eum Episcopatum VVirtzburgensis regite

g

F 5

7. Quo-

7. Quocircà meritò vtilius visum est, hanc Sedem suam per se habere Antistitem, qui non alibi occupatus, hinc tantum agendis rebus praesens insudaret. Erat tunc temporis in Clero Wirtziburgensi vir magnae humilitatis atque modestiae, *i* Hathumarus nomine, de gente nostrâ, hoc est, Saxonica, oriundus: qui cum adhuc puer esset, belli tempore Carolo Imperatori obses datus, illic servari iussus est. Vbi postea tonsuratus, ac studijs litterarum traditus, in virum perfectum moribus & eruditione profecit. Hic ex praecepto Principis primus est Paderbornensis Ecclesiae ordinatus Episcopus. Post cuius ordinationem paucis annis transactis, *k* idem gloriosissimus Princeps ab hac luce migravit. Cuius incomparabilem in omni virtutum gloriâ praestantiam licet libellus de vitâ eius conscriptus plenissimè referat, nos tamen hinc aliquid de eo vel breuiter dicere, ipsius in nos beneficij magnitudo suadet. Quem arbitror nostrum iure Apostolum nominari: quibus ut ianuam fidei aperiret, ferreâ quodammodò linguâ praedicauit. Qui cum toties victoriâ potitus, quoties in procinctu positus, multas sibi gentes, multa regna subiecit; constat tamen eum gloriosissimè etiam de diabolo triumphasse, cui tot animarum millia, prius sub eius tyrannide captiua, in conuersione nostrae gentis eripuit, & Christo Domino acquisiuit. A quo illum recipere praemium & confidimus, & opta-

i
 dein Hathumarus,
 Episc. Saxo,
 olim obses
 datus Carolo,

k
 verè Apostolum
 Saxonicum

optamus, vt fruatur in cælis Apostolorum consortio, quorum functus est in terris officio.

a ms. Corfendoncanum, Padaburnensis. Variè huius urbis nomen effertur ab antiquis Scriptoribus: Patresbruna, & Patresbrunnas appellatur in Ioannis Tiliy annalibus minoribus; in auctioribus Patresbrunna, & Patrisbrunno: in fragmento annalium Alex. Petauij, Padresbrunnon, & Padresburnon: in annalibus Loiselij Paderbrunnen (vti & in alijs quibusdam) & Padabrunno: in Vitâ Caroli Magni per incertum, Paderburnen, & Paderburnum: in eiusdem Vitâ per monachum Egolismensem, Paderbrunnem, & Padabruno: in Poëtâ Saxone Pathalbrunnon: apud Eginhardum, Padabruna: in Vitâ Ludouici Pij, Patrisbruna: in historiâ constructionis nouæ Corbeia, Patherbruna: in Annal. Euldens. Padrabrunno, & Padraprunno: in historiâ Translationis S. Viti Patherbronna. Gobelinus cap. 38. nominis etymon exponit. Oritur enim isthic fluuius, qui Pader dicitur, ex tribus fontibus, quorum singuli Pader appellantur. Quare idem Gobelinus suprâ, Ecclesiam Paderfontanam dixit. Born namq; aut brunn, siue borne, & brunne Teutonice fontem significat. Quidam fluuii huic nomen inductum à didisse Carolum Magnum aiunt à Pado Italia fluuii, fonte ex tribus itidem fontibus, in unum coeuntibus atueum, orto. Refellitur id ex S. Ludgero, qui in Vitâ S. Svviberti I. Martij, inter Saxones Verdense monasterium an. DCCLXXVIII. populatos recenset nefarium quemdam Ogellum Oosterbach de Paderborne: atque ex Poëtâ Saxone infrâ citando, qui vetustum fuisse urbis nomen significat, ergo & fluuij, à quo urbi nomen. Alij à Romanis, cum ijs in locis castra haberent, factum volunt, ob eamdem Padi similitudinem. Quod vt absque veteri auctore affirmare mihi non est animus, ita consentaneum rationi vsuq; non inficio; & accolarum traditione celebratum. Vix xv. stadia progressus

Paderbor-
næ nomen
variè ex-
pressum:

ductum à

fonte

gressus

92 VITA S. LIBORII PATRONI

gressus Pader, ad Niehuis arcem à Theodorico Furstenbergio Ep. constructam & oppidulum, Lippæ miscetur, sat tenui riuo, alteriq; ac deinceps Lippæ, siue Lippia, aut Lupia, seu Luppia retinet nomen, donec in Rhenum sese ad Wesaliam oppidum exoneret. Locum in quo Lippa ac Pader coeunt, vel ipsam (ut tunc erat) Paderbornam, ita describit Auctor carminis de Leonis III. Papa ad Carolum aduentu:

Patræ, siue
Padi fl.

Est locus insignis, quo Patra & Lippa fluentant,
Altus & in nudo campo iacet, vndique largo
Vestitus spatio: celso de colle videri
Namque potest legio omnis & hinc exercitus
omnis,
Castra Ducum, & Comitum, radiantiaque arma
virosum.

Qui hæc Patra, in Vita S. Adelardi per S. Paschasium Ratbertum 2. Ianuar. cap. 16. nu. 66. Pater appellatur. ita enim describitur Corbeia Saxonica situs: Est autem locus, pergentibus ad ortum solis de Fonte Patris, situs supra litrus Wisiræ, &c. Franciscus Irenicus l. 12. Germanica Exegeleos Padam vocat.

eoq; multi-
plice:

b Tres præcipui Padæ, siue Padi, aut Padulæ, fontes; qui è rupe omnes prorumpunt intra ipsam urbem: intra quam in unū alueum coeunt, ac fluium profundum latumq; conficiunt, qui estate frigidissimus, hieme utcumque calidus est. Trium horum fontium vnus ita profundus est, Gobelino teste, ut ab aqua superficie ad fundum pedes esse 98. testati sint qui explorarant. Alij præterea fontes in eadem ipsa urbe orti, aquis suis Padum augent: ex vnus, qui maximè Australis, aqua præstans coquitur cereuisia, qua etiam vim medicam habere contra calculum creditur.

Fontes eo
tractu aci-
dulis:

Extra urbem alij fontes ac riuus, sanè memorandi: nam præter tres circa Driburgum, aliumq; propè Ludam oppidum, acidulos ac medicatos fontes, à Matthæo Meriano in Topographiâ VVestphalia relatos, maximè mirabilis qui Bolderborna, siue Bulterborna appellatur, iuxta Aldenbeckam pagum. Hic estum quem-

dant

dammarino similem patitur : nam XXIV. horarum spa- Bulderborna
tio bis aquas suas resorbet, ac post sex horas denuò eru- na fons re-
dat ingenti cum strepitu, unde & nomen accepit : Bol- sorbetur.
deren enim, siue bulderen, Teutonicè, cum strepitu
blaterare aut detonare dicimus. Tam copiosum tamen
Bolderborna riuum profundit, ut is non longè à suâ *uri & riuus*
scaturigine ternas molarum rotas circumagat. Sed ali- *ex eo ortus,*
quanto spatium progressus in terram penitus subsidit. Idem
alijs duobus riuus eodem tractu accidit : quorum alter
Svvanijum pagum præterfluit, haud procul Pader-
bornâ, ac paullo post terrâ se condit: alter inter oppidum
Lechtenauiam, ac pagum Steinem. Retulit mihi Io-
annes Grothufius noster, se, cum isthac iter faceret,
animaduertisset: & mergi fluuium illum, propius acces- *& alij duo*
sisse, & silicibus glareâque submotis, nullum perspexisse,
quo absorberetur, foramen; sed aure ad terram admo-
zâ, unâ cum socio, audisse ingentem strepitum ac colli-
sionem velut in cellam delabentium aquarum. An hi
amnes Paderbornæ, aut alibi, denuò prorumpant, ut
radi ab aliquibus scribit Merianus, frustra quaram,
quod latere voluit Auctor nature.

c Placitum passim pro conuentu iudiciali, siue con- Placitum
uentus loco, usurpatur in media ætatis scriptoribus. siue conuen-
Exempla plura reperies in Glossario Frid. Lindenbrogij tus, Fran-
ad Codicem legum antiquarum. De conuentu ad Pa- corum ad
derbornam, quod huc facit, ita scribit Poëta Saxo lib. 1. Paderbor-
annal. ad an. 777. nam, an

Conuentum placiti generalis habere 777.

Cum Ducibus se velle suis denuntiat illic.
Tanto concilio locus est electus agendo,
Quem Parthalbrunnon vocitant, quo non habet
ipsa

Gens alium naturali plus nobilitate
Insignem, qui præcipuè redimitus abundat
Fontibus, & nitidis & pluribus, & trahit inde
Barbaricæ nomen linguæ sermone verustum.

Meminèremagni placiti isthic eo anno habiti Anna-
les Tisliani, quod Loiseliani & monachus Egoisimensis
synoduna

94 VITA S. LIBORII PATRONI

an. 785.

synodum publicam appellant; Vita Caroli magni per incertum, synodum, & concilium publicum; Eginardus generalem populi conuentum. Iterum an. 785. placitum habuit ad Padiesbrunnon cum Francis & Saxonibus, ut habet Fragmentum annal. Alex. Petauij, siue, ut Loiseliani, synodum publicum celebrauit; aut, ut Vita eius per incertum, concilium publicum tenuit. De secundo hoc conuentu agunt cum Eginardo ceteri Scriptores. De tertio, an. 799. mox dicemus. Ibidem Ludouicus Pius an. 815. conuentum habuit, uti idem Eginardus auctor est, & alij infra. Pij quoque filius Ludouicus Rex Germania, ut habent Annales Fuldenses, an. 845. in Saxonia apud Padraprunno generale placitum habuit.

799.
815.

845.

S. Leo III.
Papa

d Leo III. is fuit, de quo ad XII. Iunij. Extat de eius ad Carolum aduentu poëma elegans tom. 2. Francicor. scriptor. Quã de re ceteri quoque agunt annales, qui & memorant sanctissimo Pontifici manus à populo Romano iniectas in publicã supplicatione, oculos erutos, linguamq; excisam; sed virtute Diuinã & hanc & illos ei restitutos.

Indulgentias concessit
Paderborna.

e Gobelinus addit: Visitantibus eandem capellam in anniuersario dedicationis ipsius, qui est VIII. Decembris, de benignitate Sedis Apostolicæ magnas Indulgentias concessit. Extat etiamnum in cryptâ illud altare S. Stephani De eo Vita S. Meinwerci Ep. Paderborn. 5. Iunij cap. 1. in cryptâ ibidem nouiter constructâ, quoddam altare consecrans, Leo Papa, adorandas in eo Protomartyris Stephani reliquias, quas Romã secum attulerat, in priuilegium Apostolicæ consecrationis collocauit.

Paderborna
combusta
an. 1000.

f Non planè ab omni incendio immunem fore Paderbornensem Ecclesiam vaticinatur sanctus Pontifex, sed quod incolarum loci perfidia, odiumq; in religionem Christianam, excitasset. Alioquin, ut in citatâ S. Meinwerci Vitâ dicitur, & supra §. 5. retulimus, anno Dominicæ Incarnationis millesimo, ordinationis Re-thardi Ep. nonodecimo, regni Ottonis III. decimo-

septi-

Septimo, Imperij quarto, Indiēt. XIII. ciuitas Patherbrunnensis primū incendio vastatur, nobile- que principalis Ecclesiæ monasterium, præcipui operis & decoris, à Carolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Episcopo consum- matum, & xiv. Calendas Nouembris dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijsque Ecclesiæ ornamentis propemodum conflagrauit. Ex ijs qua ibidem subiiciuntur, patet, vel omissum aliquid esse, vel vocem propemodum, pro penitus accipiendam: quare à Gobelino, qui cap. 50. etatis 6. idem incendium ijsdem ferè verbis commemorat, omissa est: vti & à Krantzio Metropolis lib. 3. cap. 40. Iterum conflagrauit ciuitas cum ecclesiâ an. MCXXXI. vti refert Krantzius lib. 6. & an. 1137. cap 10 & Gobelinus cap. 58. qui cap. sequenti tradit à Bernardo Ep. restauratam, & duodecimo post anno, Christi MCXLIII. dedicatam.

g Franconia nunc vulgò dicitur, Teutonicè, Frank- kenlandt, id est, Francorum regio.

h Ita & Annales Fuldenses ad an. 746. Eginardus an. 793. Celebrauit Carolus Natalem Domini apud S. Kilianum in Wirtziburgo iuxta Mœnum flu- uium. Monachus Egolismensis ad eundem annum, Wirtzinburg vocat, ms. Bodecen. Wirzeburg. Poste- riores Herbipolim dixere, parū idoneā interpreta- tione, ex Latinâ Græcâque voce nomen conflantes. unde Herbipolis unde dicta. Gunterus lib. 5. Ligurini:

Conueniunt, urbemque petunt, cui nomen ab herbis

Esse putant, linguæ vulgaris origine tractum.

Burg quidem castrum, siue urbem munitam significat: sed v vurtz, siue v vurtz, non herbam, sed radicem. unde Iacobus Spigelius in Scholijs ad Ligurinum, fatetur satis durè Herbipolim dici, pro Vvurtzburgo. Plura de eius etymologiâ Irenicus lib. 11. Germaniæ Exegeſeos: sed quod ait à Ptolomæo Arctæum dici; nescio ubi le- gerit; nam in Ptolomæo nusquam id nomen habetur.

i Quia sæpius obsides à Saxonibus accepit Carolus, scitè

sciri certò non potest, quo anno traditus ei sit B. Hathumarus, quem Cratepolius alijs S. Hadumarium appellant; Krantzius & alij Harimarium. Constat sub S. Burchardo, primo Ep. Herbipolensi, licetis & pietate eruditum.

k Cùm obierit Carolus 28. Ianuarij an. 814. manifestum est errasse eos, qui anno Christi 795. ordinatum Hathumarum 804. mortuum scripsere, ut ad sequens caput notabimus.

C A P V T III.

Episcopus II. Baduradus. Reliquia petita
Cenomanis.

II. Ep. Baduradus,
nobilis, egregius:

is templa
struit &
ornat:

8. **V**T verò ad propositum redeamus; defuncto Carolo, a Hathumaro quoque Episcopo non longo post tempore ab hac mortalitate ad perennem, ut credimus, vitam assumpto, successit ei vir egregius, nomine Baduradus, qui & ipse ex hac regione nobili ortus profapia, ex eiusdem Ecclesie Clero b electus est. Qui præclaræ morum nobilitatis, magnanimitatis & industriæ merito, familiaritatem regiam c intimè consecutus, tantæ dignitatis locum promeruit, ut ei non minor facultas, quàm voluntas amplificandæ, prouehendæ, atque adornandæ Ecclesie sibi commissæ, suppetere videretur. Tunc verò, tamquàm ad hoc sibi datam diuinitus excellentiam animaduerteter; nihil sui laboris studij, que subtraxit ab acquirendis ac procurandis omnibus, quæ ibidem ad Diuina

uinæ laudis augmentum, ad vtilitatem Christiani populi nouerat pertinere. Hæc illi cura prima imminebat, ecclesias per omnem parochiam suam sub celeritate construere: principalem verò basilicam ingenti decore & grandi opere extollere, res omnes ad eam pertinentes modis varijs adornare, augmentare Clerum, disciplinam monasterialem instituere, pueros tam nobiles, quàm inferioris conditionis, in scholam congregatos, in Diuinæ legis eruditione nutrire. Quod eius laudabile studium ita felix profectus comitabatur, vt verè illum ad hoc à Deo præsignatum, & rudimentis eius loci cælitus concessum dicere valeamus.

*Clerum au-
get:*

*pueros in-
strui curas:*

9. Quia verò rudis adhuc in fide populus, & maximè plebeium vulgus, difficilè poterat ab errore gentili perfectè diuelli, latenter ad auitas quasdam superstitiones colendas sese conuertens; intellexit vir magnæ prudentiæ, quòd si præcipui alicuius Sancti illic corpus allatum, miraculorum, vt fieri solet, ostensione & gratiâ sanitarum suadente, multitudo plebis inciperet venerari, & ad eius patrocinia confluere consuesceret, nullà re eam faciliùs ab infidelitate posse reuocari; præsertim cùm verbis doctorum de Diuinâ virtute non credentes, tamen his, quæ oculis viderent, quæ beneficiorum vtilitate sentirent, fidem derogare non possent; præterea cunctis fidelibus ibidem manentibus, vel eò

*Reliquias
SS. procu-
randas cen-
set:*

conuenientibus magnæ hoc apud Deum intercessionis solatium, maximam eidem locutionem & gloriam collaturum fore non dubitans, ad id obtinendum sedulæ cogitationis curam intendebat. Et quoniam à Deo, qui est fons bonitatis, quidquid optatur boni, & maximè rem tantam nouerat expetendam, indicto ieiunio, & celebratâ supplicatione publicâ, cum omnibus sibi commissis, ab eius clementiâ demonstrari sibi postulat, quoniam ordine pro adipiscendâ re desideratâ deberet insistere.

10. Vnde fidem eius benignè respiciens, dignatus est ei reuelare, quòd ad Cenomanicam urbem Gallix rem diu optatam petendum ab Episcopo loci mittere deberet: ibi dandum votis eius effectum prosperum fore. Ex hac reuelatione indubiâ spe animatus, accelerare negotium studuit. Episcopus qui præfatam urbem eo regebat tempore, Aldricus nomine fuit. Ad hunc ergo cum consensu & præcepto Cæsaris Ludouici, nuntios destinandos elegit, ex Clero quidem suo probabiles personas, & in sacris ordinibus religiosam vitam ducentes: necnon & quosdam laicos nobiles, quorum fidem & industriam ad tale opus idoneam nouerat. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum est, præcipuus erat quidam Presbyter, Ido cognomine, qui omnem suæ profectiois historiam, & signa, quæ in eâ diuinitus ostensa perspexerat,

partim

*diuinitus
monetur, ut
eas Cenomanis pe-
tatis*

*probante
Ludouico
Pio Imp. ed
legatos mit-
titi*

partim vivâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad nostram fecit notitiam peruenire.

a *Vivebat* B. Hathumarus adhuc an. 815. quo anno Adelardus, S. Adelardi *Abbas Corbeiensis tunc exulantis vicarius*, Ludouicum Pium, qui tunc habebat placitum in Saxoniâ, in loco qui dicitur Patherbrunna, rogauit, ut monasterium in eâ prouinciâ *construi iuberet*. Quod cum pijssimus Princeps benigne suscepisset, placuit accersere Episcopum, nomine Hathumarum, ad cuius diœcesim pertinebat locus, ubi construendum erat monasterium, ut cum eius fieret imperio & voluntate. Ita libellus de constructione nouâ Corbeia, atque historia Translationis S. Viti. quam 15. Iunii dabimus. Fallitur ergo scriptor vitæ S. Meinverci, qui B. Hathumarum anno Christi 804. sui Episcopatus 9. decessisse asserit. Quem temerè sequuntur Gobelinus cap. 38. & 40. Krantzius Metrop. lib. 1. cap. 11. & 16. Cratepolius de SS. Germania, Bruschius in Catal. Epp.

B. Hathumarus quâ-
do mortuus.

b Hunc quoque, ut decessorem, inter obsides Herbi-
polim translatum, ait Krantzius lib. 1. Metrop. cap. 16. II. Ep. Pa-
nc Bruschius. Alij Baderatum & Baduratum vocant, derborn.
aliy Badaradum, Canisius Baduranum, Rolevinckius
Badueradum, Cratepolius Balduinum. Hic esse vide-
tur, quem Theganus Baradadum, Episcopum Saxo-
nicum appellat, atq; cum alijs Principibus à Ludoui-
co ad Lotharium filium an. 834. missum, præcepisse
ei sub edicto omnipotentis Dei & Sanctorum eius, ut alienaret se à societate impiorum seductorum
eius, &c. Idem indubiè est, qui in concilio ad Theodo-
nis-villam an. 835. habito pro depositione Ebbonis, &
Ludouici Imp. reconciliatione, Badaradus appellatur.

vir egre-
gius.

d Colitur S. Aldricus Cenomanensis Episcopus 7. Ia-
nuarij: ad quem diem illius Vitam dedimus ex Gallia
Petri Vielli Latine redditam. Plenior nuper, sed Gal-
licè quoque, edidit Antonius Coruasserius.

CAPVT IV.

Miracula facta dum eleuatur S. LIBORII corpus.

332
7
11
S. Aldricus
Ep. Cenom.
addicit cor-
pus S. Libo-
rii:
a
b
7
 II. Igitur anno Dominicæ Incarnationis
 octingentesimo trigesimo sexto, Indi-
 ctione xiiij. cum præfatus Ludouicus tertium
 & vigesimum ^a in imperio annum ageret,
 Legati Paderbornenses, de Saxoniâ profecti,
 ad urbem Cenomanicam ^b quinto Kalenda-
 rum Maiarum die venêre: insinuantelque
 Episcopo causam, pro quâ missi fuerant, be-
 nignè ab eo suscepti, Dei nutu, vt credimus,
 sine morâ petita impetrauerunt. Sequenti
 namque die cõuocans omnem Clerum, præ-
 sente suo quoque Coëpiscopo, David nomi-
 ne, tractare cum eis diligenter cœpit, qualiter
 Missorum, de tam longinquâ regione venien-
 tium, religiosi precibus decenter in hoc pos-
 set annuere, vt Sancti alicuius integros, vt pe-
 tebant, artus accipere mererentur. Erat ibi-
 dem sanctorum corporum magna copia: in-
 ter quæ S. Liborij quondam Præsulis eiusdem
 urbis præcipuè glorificatum miraculis habe-
 batur insigne. Quod cum Episcopus præfatis
 nuntijs dare disponderet, reniti primò cœpêre
 plurimi, dicentes se illis pignoribus pretiosius
 nihil habere.

12. Tandem vix omnium impetrato con-
 sensu,

sensu, assumptis secum Sacerdotibus & cuiuscumque gradus Clericis, sacri ministerij vestibus ornatis, Missos quoque, qui sanctos artus accepturi erant, adesse præcipiens, processit ex vrbe ad ecclesiam, in quâ sacratissimum B. Liborij corpus digno cum honore conditum habebatur. Erat autem eadem ecclesia iuxta ciuitatem posita, & in honore *c* duodecim Apostolorum dedicata, quam primus eiusdem Sedis Præsul, nomine *d* Iulianus, condidisse fertur. Ad hanc itaque memoratus Episcopus, denuntiato priùs *f* ieiunio, cum sacro illo comitatu humiliter ac deuotè, vt ad tale opus decebat, perrexit, vicissim psalmos, litanias, hymnosque decantans, In quam cum ipse & plures secum, sacros artus de Mausoleis leuaturi, conuenissent, (mirum dictu) sensere cuncti inæstimabilis odoris suauitate totam domum repente completam. Qui dissimilis odorem omnibus, quæ in terris vel naturâ vel arte fiunt, clarum cælestis cuiusdam præsentia dedit indicium. Ita enim omnium, qui aderant, mentes magis quàm corpora ineffabili iucunditate immutauerat, vt velut in ecstasi positi, & aliarum rerum obliti, tantùm ibi manendi delectatione tenerentur. Nec dubium, quin ipse tunc fuerit in medio multorum fidelium, in suo nomine congregatorum, qui paucis quondam discipulis tantam suæ visionis dulcedinem præbuit, vt primus eorum diceret: Dominus, bonum est Matth.

ieiunij ad ecclesiam conueniente

c *71. ciu.*

71

d

f

71

71. ciu. 3.

71

71

71

suauis odor diuinitus aspirat.

71

71

pos hîc esse. Nec erat incongruum, vt eorum
 meritis odoris fragrantia testimonium daret,
 cum quibus Apostolus dicit: (Christi enim
 bonus odor sumus Deo. Erant autem in eo-
 dem loco aliorum quoque membra Sancto-
 rum, in sarcophagis honestè reconditorum,
 maximè Episcoporum ciuitatis illius. Ex qui-
 bus tunc simul, cùm B. Liborij membra de
 tumbâ leuata, in feretro locanda compone-
 bantur, prædictus odor numquam defuit;
 quò minùs dubitaretur illi operi ministerium
 præbuisse, quo cœpto, inchoauit; quo finito,
 non diutius mansit.

13. Dum hæc in templo agerentur, foris
 quoque aliud signum eadem contigit horâ.
 Nam mulier quædam ab annis plurimis cæ-
 ca, in conspectu populi, qui satis frequens pro
 foribus stabat, interuentu ipsius, cuius corpus
 interiùs ad efferendum parabatur, lumen re-
 cepit. Et quoniam eius tam prioris ærumnæ,
 quàm nouæ sanitatis omnes ferè, qui aderant,
 testes erant, adeò multitudinis animos res
 gesta commouit, vt omnes simul in laudem
 Dei, elatâ in excelsum voce, prorumperent.
 Quod audientes qui cum Episcopo erant in-
 tra clausas oratorij ianuas, statimque mira-
 culo quolibet populum in tantæ gratulatio-
 nis clamorem excitatum intelligentes, & ipsi
 pro viribus Diuinæ pietati gratias agere, ac
 præ gaudio flere cœperunt. Cumque suas
 vtrîmque voces, qui intus & foris erant, re-
 cogn-

2. Cor. 2. 15.
 dum S. Li-
 borij reli-
 quia ele-
 uantur,

beati
 Corpore...

cæca visum
 recipit,

~17.

~11

~1

omnibus
 Deum lau-
 dantibus:

cognoscerent; vno omnes affectu mirabiliter inspirati, in tantum erupere planctum, vt vix quisquam continere lacrymas posset. Sed Episcopus videns cantum Diuinæ laudis fletu exigente intermissum, cœpit rursus antiphonas & psalmos Sanctorum gloriæ congruos cum Clero psallere: atque ita confusæ multitudinis clamorem compescuit.

14. In ipso verò momento, priusquàm illud sacratissimum corpus de ecclesiâ, in quâ sumptum est, efferretur, etiam tertio signo eius declarata sunt merita. Denique vir quidam horribiliter longo tempore vexatus à dæmonio, & multis iam famâ tantæ miseriæ factus notissimus, quippe qui per multas ecclesias & monasteria ductus, nusquam suæ remedium calamitatis accepit; tandem cum matre propriâ veniens ad ecclesiam, in quâ sacer ille thesaurus adhuc inter Sacerdotum manus habebatur, confestim ita purgatus est, vt ne signum quidem vltra talis pertulerit passionis.

15. Tum verò Antistes, nequam nuntijs memoratis moram faceret, eodem die venerandum illud corpus cum omni reuerentiâ suis & Sacerdotum manibus deportari fecit in urbem, ad principalem suæ Sedis ecclesiam, vt hoc ibi coram populo his, qui accepturi erant, honorificè commendaret. Comitabantur verò, nec vsquam deerant, velut præsentis Dei virtutis, Sanctum suum mirifican-

energume-
nus libera-
tur:

defertur
corpus S. Li-
borij ad ba-
silicam Ca-
thedralem:

cedere. Quo cognito, fit ingens admirantis
 atque gratulantis populi circa eum concur-
 sus. Certatim omnibus videre cupientibus,
 quod paullò antè numquàm se visuros arbi-
 trabantur. Neque enim velut infirmis aut ti-
 tubantibus vestigijs gradiebatur, sed coram
 omnibus, qui eum numquàm antea sanis ter-
 ram plantis tetigisse nouerant, celeri motu
 currens & exiliens, Christo Domino eiusque
 sancto Confessori gratias referebat. Agebat
 hoc nimirum ipse per successorem Apostolo-
 rum, qui per ipsos quondam Apostolos eo-
 dem modo claudum à natiuitate, simili gra-
 tià sanari concessit. Act. 3. 8.

18. His ita gestis, cum inclinata iam die
 Dominicæ noctis appropinquaret exordium,
 præcepit Episcopus Clerum omnem ad vigi-
 liarum solemniam maturius conuenire, ut his
 statim peractis, primo diluculo præfatis nun-
 tijs optatum munus accipientibus, redeundi
 ad patriam opportunitas optata daretur.
 Conuenit autem pariter laicorum grandis
 numerus, quos ostensa prioris die miracula ad
 quærenda sanctorum pignorum patrocinia
 ingenti delectatione inuitauerant. Cumque
 propè finito matutinæ laudis officio, auroræ
 ortus illucesceret, lux lucis & fons luminis
 illuminauit ciuem vrbs eiusdem, qui cæcus
 genitus, usque in diem illum coæuam sibi eam
 miseriam tolerabat. Sed qui in Euangelio le-
 gitur per semetipsum hominem à pœnâ si-

cæco nato
visus

Ioan. 9. 1.

mili liberasse, hunc quoque per electum membrum suum à tenebris diuturnæ noctis eripiens, ignotam priùs lucem videre concessit.

energumeno
libertas:

19. Eadem horâ eodemque in loco, id est, in ecclesiâ coram Clero diuina carmina concinente, multisque alijs fidelibus aspicientibus, arreptus quidam à dæmonio, vexari miserimè cœpit. Diu namque ab eo torqueri antè solebat: sed tum interuentu eiusdem Confessoris, expulso hoste nequissimo, sospitatem mentis recepit, nec deinde vllum in se larualis phantasmatis sensit horrorem.

a Ostendimus superiùs rectè inuicem congruere characteres chronologicos hîc expressos; annumque Christi 836. fuisse Ludouici Pij 23. à morte Caroli patris, & 24. ex quo imperiali eum diademate, ut in Vitâ eius dicitur, coronauerat pater, medio ferè ante mortem suam anno.

b Ita MSS. Corsendonc. & Bodec. editi habebant quarto, perperam, ut suprâ ostendimus.

c Vita 1. ac 3. solum habet, Beatissimorum Petri ac Pauli Apostolorum. Vita 2. in Ecclesiâ Apostolorum, & congruit breuior Translationis historia, quam mox dabimus.

d De S. Iuliano suprâ egimus, & plenius 27. Ianuarij.

e Ea primùm S. Mariæ dedicata, postea S. Iuliano, cum sub idem ferè tempus huius reliquie in eam essent à S. Aldrico deportata.

CAPVT V.

*Corpus S. LIBORII è Cathedrali
ad S. Vincentij adem transfertur.*

20. **I**Ta illius diei exordio geminatâ lætitiâ ^{Solenni sup-}
 cælitus illustrato, infinitam populi mul- ^{plicatione}
 titudinem sexus vtriusque atque omnis con- ^{(cuius hîc}
 ditionis & ætatis, tam ex eâ regione, quàm ex ^{ritus expo-}
 vicinis vrbibus, tantorum signorum latè cir- ^{nitur) effer-}
 cumuolans fama contraxit. Celebratis verò ^{tur sacrum}
 Missarum solennijs, accelerabat Episcopus ^{corpus è ba-}
 sanctum illud corpus his, qui ad patriam se- ^{re:}
 cum delaturi erant, commendare, ipsumque
 cum honore debito ex vrbe deducere, ante-
 quàm adueniens turbarum immensitas, eo-
 rum iter impediret. Ornatur itaque Clerus
 omnis sacerdotalibus & ecclesiasticis indu-
 mentis, eleuatoque feretro sanctorum pigno-
 rum in humeros Sacerdotum, sonantibus
 quoque signis omnium per urbem ecclesia-
 rum, ac præeuntibus, qui sanctæ ac viuificæ
 Crucis vexilla sanctorumque Euangeliorum
 libros ac sacras reliquias in aureis argenteis-
 que reconditorijs cum aromatibus præfere-
 bant, deducitur cum ingenti cunctorum ve-
 neratione, cum psalmis, hymnis & antipho-
 nis, in oratorium a S. Vincentij, situm iuxta
 portam vrbis, per quam egressuri erant.

21. Prosequatur autem maxima multi-
 tudo

*plebem ob
iacturam
reliquia-
rum tumul-
tuantem,*

tudo plebis: sed non minor ibidem obuiuit, quæ signorum rumore audito, vndique confluebat. Tum verò non leuis oritur contra Præsulem populi querimonia, clamantibus plurimis, magni se patrocinijs tuitione priuari, ablato à se corpore tanti Confessoris, cuius intercessione solerent ab omni aduersitate muniri. Hoc suæ regionis vnicum post Deum fuisse tutamen, hunc honorem maximum, hanc gloriam singularem. Timere se meritò posse, ne translatis eius venerandis artibus pariter nominis eius in breui veneratio memoriaque neglecta, indignos eos ipsius interuentu apud Dominum faceret. Arbitrari sese, Pastoris potiùs officio conuenire, Sanctorum pignora ad munimentum gregis sibi commissi vndecumque acquirere, quàm eorum, quæ haberent, pretiosissima quæque in alias mittere nationes.

*aptâ oratio.
ne placat S.
Aldricus
Ep.*

22. Commotus aliquantùm his vocibus Antistes, & maximè lamentantis turbæ acclamatione, tandem facto silentio, populum in eadem ecclesiâ S. Vincentij ita breuiter allocutus est; Non est, inquit, æquum, Fratres, quemquam vestrùm putare, me in tantum aut commissæ mihi sollicitudinis, aut vestræ simul meæque salutis oblitum, vt hæc nostri perpetualis Patroni pignora sine certâ ratione ex hoc loco transferri permitterem. Si enim, cùm apud nos Sanctorum corpora Deo miserante satis abundet, illi populo, qui nuper

ad

ad fidem vocatus, & eorum aut parum, aut nihil penitus habens, à nobis huius suæ necessitatis solatium humiliter postulat, omnino assensum præbere dedignamur, fatendum est, nos Evangelici Apostolicique præcepti contemptores, contra ius caritatis fraternæ, claudere à fratribus viscera nostra. Absit verò hic error procul à cordibus vestris, ut putetis electos Dei iam cum ipso regnantes, ibi tantum, ubi corporaliter eorum habentur reliquiæ, intercessionis suæ præstare beneficium posse. Quin potius credendum, eius patrociniûm in hac Ecclesiâ, quam in carne positus fideliter rexit, & in quâ finem vitæ mortalis accepit, omnibus piè quærentibus in perpetuum non defuturum. In illo enim populo, nouiter ad Deum conuerso, novos sibi seruitores & veneratores acquireret, ad quos corporali præsentia suorum pignorum accederet: sed à vobis spiritalis eius protectio numquam recedet. Sciendum quoque, quòd serenissimus Imperator id ipsum fieri præcepit. Cuius quicumque potestati resistit, Dei nimirum ordinationi resistit. Prætereâ luce clariùs ostensum est, Dei pariter, & huius ipsius sancti Patroni nostri Liborij placere voluntati, ut ad illam, in quâ cum summo cunctorum desiderio expectatur, regionem adueniat. Quod si non ita esset, ab inchoato heri istius Translationis exordio, vsque ad hanc horam tanta nequaquam miracula coruscarent. Cùm enim

110 VITA S. LIBORII PATRONI

enim placatus potiùs, quàm iratus, Deus dona cælestia largiatur, quisnam existimare potest, quòd si hoc opere offenderetur, tantis illud signorum beneficijs illustrasset? Quocirca, Fratres, ab hac intentione desistite, ne Diuinæ dispositioni comprobemini palàm resistere voluisse.

*dein recens-
sitis mira-
culus,*

*eum ceteris
Deo palàm
gratias agit:*

23. Cùm his & multis alijs admonitionibus, & maximè Dei nutu, sedata plebis commotio quieuisset, præcepit Pontifex eos, qui per totum biduum à varijs debilitatibus, seu ab immundis spiritibus, liberati fuerant, in vnum congregatos, ad conspectum multitudinis nouiter aduenientis adduci: vt eorum omnem & pristinæ calamitatis, & nouæ reparationis historiam pandens, Diuinam clementiam faceret ab omnibus vnanimitet collaudari. Vbi primùm verò populus coadunatum illud recens sanatorum agmen adspexit, & quos nudiustertius diuersis passionibus affectos, iam tunc sanissimos esse cognouit, subitò ex omni parte infinitæ multitudinis vox magnæ gratulationis exoritur. Nec datur vllus Episcopum loquentem audiendi locus: sed nemine tacente, nemine alium expectante, pro se quisque, quâ poterat, Deum voce laudabat. Cumque etiam Clerus, Episcopo incipiente, hymnũ **TE DEVM LAUDAMVS**, & quædam alia tantæ lætitiæ convenientia decantaret, immensæ illius iubilationis sonus, inexplebili supernæ laudis delecta-

lectatione, in longum diei spatium protelatus est.

a Hoc oratorium, ut ex aliâ Translationis historiâ patet, erat Ecclesia Cœnobij S. Vincentij à S. Domnolo Episc. Cenoman. (cuius natalis agitur 1. Decemb. Translatio 16. Maij) edificata; dedicata à S. Germano Ep. Parisien. qui 28. Maij colitur, restaurata à S. Aldrico, uti scribit Cornasserus.

CAPVT VI.

Miracula facta in itinere Carnotum
versus.

24. **Q**uo tandem finito, aduocatis Badu-
radi sæpè memoratis Episcopi Mis-
sis, beatæ memoriæ Aldricus Antistes pretio-
sissima illa, quæ suprâ diximus, pignora co-
ram omni Clero & populo commendauit
sub obtestatione grauissimâ, ut cum digno
semper honore tractarentur, nec eis vnquam
omnis reuerentia cultus Ecclesiastici à quo-
libet Episcopo Paderbornensi, & Clero suo,
quolibet tempore subtraheretur. Dehinc in-
ter vtriusque Ecclesiæ, Cenomanicæ videlicet
& præfatæ Paderbornensis congregationis,
firmatâ caritate perpetuæ & fraternitatis, ad
patriam eis redeundi licentiam dedit. Quos
tamen vnâ cum multitudine extra ciuitatem
aliquamdiu profecutus, cum paucis suorum
rediit: quoniam à tam glorioso comitatu vix
quisquam nisi inuitus separabatur.

dat Legatis
corpus, in-
betq; reue-
renter ha-
berit

init cum ijs
fraternita-
tem:

25. Et

*illi Ceno-
manus 1.
Maij lati
discedunt.*

25. Et illi quidem, annuente perspiciuâ Dei clementiâ, voti sui se compotes effectos summo perè gratulantes, Kalendis Maij ab vrbe Cenomanicâ profecti, eum omni studio ad patriam festinare contendunt. Cuius itineris gloriam ac lætitiâ quis dignè valeat enarrare? Opportunum tamen credimus, viam omnem celeri stylo percurrere, annotatis tantum locis, in quibus præcipua sunt, eademque certissima, gesta miracula. Nam omnia, quæ sacrum illud iter cælesti quodam lumine illustrarunt, ne illorum quidem aliquis, qui præfentes fuerunt, dicere aut memoriâ potuit retinere.

*Sancti ope
curati, sur-
dus ac mu-
sus Pont-
leuua.*

b

26. Illis itaque proficiscentibus, prædictâ die iuxta locum, vulgò *b. Pontleuua* nominatum, secutus eò quidam ex familiâ, pertinente ad seruitium Ecclesiæ ipsius S. Liborij, quem & sensum audiendi, & sermonis vsum numquam habuisse magna pars populi nouerat, Dominum suum, vt sui miseretur, quia voce non poterat, gemitu & lacrymis precabatur. Cumque crebrò caput inclinatum, expansæ manus, leuati modò ad cælum, modò ad sacrum feretrum oculi, satis internum eius affectum indicarent, nec iam præ lassitudine sequi longiùs posset, tandem à pœnâ secum genitâ relaxatus, eo primùm die cœpit & audiri loquens, & loquentes audire.

Infirma,

27. Inde cœpto itinere properantes, cum ad ecclesiam quamdam, S. Medardi memoriâ cele-

celebrem, propinquarent, ibi in viâ quædam
mulier à longâ infirmitate curata est, quam
per omne tempus vitæ suæ priùs tolerasse fe-
rebatur. De quâ id, quamuis incredibile, mul-
torum tamen relatione afferebatur, quòd nul-
lum alimenti genus vnquam gustare potue-
rit; sed cochlearum more, suo victitans succo,
noxio tantùm aleretur humore. Quod ne-
quaquam affirmantes, id tantum dicimus,
quod verum nouimus, eam ad S. Liborij pa-
trocinium & venisse languidam, & redisse
incolumem.

28. Hinc ad basilicam S. Symphorij adue-
nientes, ibidem sunt recepti hospitio, vbi no-
ctem illam splendor pietatis Diuinæ clarè fe-
cit illucescere. Nam fœmina quædâ, diu ma-
lignorum spirituum se vexantium miserabile
receptaculum facta, ad sæpè memorati Con-
fessoris implorandum pro eâ suffragium, in
ecclesiam adducta est. Finitis verò matutinis
ex more vigilijs, cum facto iam silentio plebs
egressura esset, cœpit subitò horrorem diræ
vocis emittere, ululare, mugire, sibilare, ac per
omnia belluinos imitari sonos: vt nisi præsens
videretur, nihil minùs quàm mulier putare-
tur. Terrore cuncti, qui aderant, simul & mi-
seratione permoti, teneri eam, & ad Sancto-
rum feretrum propiùs iuuitam trahi fece-
runt. Deinde vnanimis pro illâ preces fun-
dentes, citò exaudiri meruerunt. Denique sta-
tim à dæmonum violentiâ liberata, sobriâ

H mente

mente ac voce gratias & laudes Deo refe-
rens, euntes eos inde diu cum populo seque-
batur.

contractus,

29. Exinde festinato cursu monasterio S. Sul-
pitij appropinquantes, vident eminus adduci
mendicum quemdam in vehiculo, qui mise-
rabiliter toto penè contractus corpore fuit.
Nam & pollices vtriusque manus erant in
medium palmæ incuruati, & reliqui digiti su-
pra ipsos pollices extensi, ita eos stringebant,
vt vngues radicibus palmarum hærerent in-
fixi. Reliquum corpus adeò velut in spheram
rotundatum videres, vt genua pectori, sum-
mitates pedum renibus iungerentur. Sed
quantò eius fuerat miserabilior pœna, tantò
secuta est mirabilior medicina. Interuenienti-
bus namque B. Liborij meritis, cuius opem
integrâ fide implorabat, erectis in momento
ac sanatis omnibus simul membris, profilijt
de paruo illo, quo vehebatur, curriculo, & ce-
lenter ad loculum sacri corporis currens, ibi-
dem se in terram prostravit cum ingenti af-
fectu, corde simul & ore, gratias agens. Mi-
rari populus, Deumque sublatis in cælum vo-
cibus collaudare, quòd non videretur circa
viuentem hominem amplioris virtutis opus
sub cælo fieri potuisse.

*energume-
usus*

30. Pergentes verò ad ecclesiam quam-
dam, in honorem S. Petri Apostoli dedica-
tam, subitò dæmoniacum, qui eos aliquam-
diu sequebatur, conspiciunt in viâ mediâ ce-
cidis-

cidisse. Ad quem erigendum cum aliqui ex plebe cucurrissent, iacuit omnino sine motu aliquo, ut ab omnibus esse mortuus non dubitaretur. Post paullulum tamen erectus ad sedendum, coepit sensim quasi reuiuiscere: & sequenti die coram populo laudes Saluatori suo rependens, sanus apparuit, ac si numquam à maligno fuisset hoste vexatus.

a De eâ fraternitate egimus supra.

b Vulgò Pontlieue. in Vita S. Hadoindi Ep. 20. Ianuarij cap. 1 n. 3. Pontilema appellatur (forsan vitiosè pro Pontileuca, aut, ut hęc, Pontileuua) & Pontilemalense xenodochium; fortè Pontileuualense. Pontileu- uense xeno-
 Domnus Bartichrannus eiusdem vr̄bis Episcopus, dochium et-
 ut ibi dicitur, ipsum xenodochium in Pontilemâ in iam pro di-
 honore S. Martini fecerat, ut omnes aduentantes, uitibus.
 tam diuites quàm & pauperes, ibi receptiones ha-
 berent, & alimenta & onera necessaria abundanter
 inibi acciperent. Colitur S. Bertichrannus 6. Iunij.

c Symphoriani legendum, ut patet ex breuiori hi-
 storia infra num. 7. celebris in Galliâ S. Symphorianus
 Martyr Augustodunensis 22. Augusti: Symphorium
 nusquam legi.

C A P V T VII.

Carnoti & Parisijs gesta.

31. P Roinde cum tantis Diuinorum benefi-
 ciorum donis, velut caelestibus radijs, occurrit
 micantem viam læti carperent, quæ plus quo- cum Clero
 tidie gaudij, quàm fatigationis offerret; con- Episcopus
 tigit, ut ad ciuitatem Carnotensem, satis am- Carnotensis
 plam & populosam, deuenirent. Cuius vr̄bis

H 2

Episco-

Episcopus, a Bernuinus nomine, iam tum ætate simul & moribus valdè maturus, collectis ex more Presbyteris, eo tempore synodum in vrbe celebrabat. Cui cum nuntiatum esset, qualiter & quo ordine assumptum Cenomanis corpus præfati Confessoris, suæ iam vrbi appropinquaret, statim cum omni illo sacro Sacerdotum collegio, totoque Clero suo & populo, processit in eius occursum, atque cum hymnis & canticis spiritalibus illud deuotissimè extra urbem longè progressus excepit, iussitque vt deferretur per viam, quæ ducit foras muros ciuitatis ad oratorium, in quo S. b Carauni membra requiescunt. Cumque cateruatim sequente grandi multitudine ad memoratum locum honorificè duceretur, sonantibus signis per totam urbem, & populo excelsâ ad Deum voce proclamante, vt tantam sibi gratam esse deuotionem Dominus declararet, multa ibidem per B. Liborium fieri signa concessit. Ex quibus vnum præcipuum hoc loco memorare decreuimus, reliqua, vitandæ prolixitatis causâ, intermittentes.

sonantibus
campanis:

facta ibi
miracula:

contracta
sanata:

32. Puella, quæ ab exordio miserandæ natiuitatis, membris ferè omnibus curua, & velut in globum contorta, numquam vel mentum à genibus leuare, vel plantas pedum à femoribus remouere valebat, ante loculum sanctorum cinerum deportata, singulorum officia membrorum cum integerrimâ sanitate

rate suscepit. Sed quoniam brevis illa vestis, quâ contractum prius corpusculum facile tegebatur, iam erectè stanti non sufficiebat, quin ex parte nuda videretur; citissimè fideles quique (nam in ecclesiâ corâ Clero & populo res gesta est) raptis fœminarû facitergulis eam contexere, donec allatis sibi congruis indumentis vestiretur. Ibi ergo cum spiritali lætitiâ noctem illam transigentes, primo manè optatum iter arripuere.

33. Appropinquantes verò Parisiensi civitati, quam fluentis Sequanæ cinctam, c Julius Cæsar condidisse, & ob similitudem insulæ maris, d Isius nominatæ, Parisius fertur appellasse; simili modo ab Episcopo loci illius e Er- canrado nomine, omniq̃ue populo, vltra pontem stratum super memoratum fluvium occurrente, suscepti, & in principalem eiusdem urbis ecclesiam deducti sunt. Erat autem dies Dominica. Cumq̃ue Missarum ibidem solennia celebrarentur, deducebatur in medium fœmina quædã de viciniâ eiusdē loci oriunda, quæ cum pœnâ gravissimâ nata, in eadem præteritum vitæ suæ tempus exegerat. Muta enim à natiuitate & surda, tertio insuper tormento subiacebat, quòd videlicet mente capta, spiritu agitabatur immundo. Hæc in conspectu omnium ad Missas circumstantium vehementer anxari cœpit & sudare, postremò in pavementum ruit. Post celebrationem mysteriorum, ad mansionem deportata est,

excipiuntur
Parisijs ho-
norificè:
c.
d.
e.

musa, sur-
da, stulta, &
energumena
sanatur:

& ad vesperum rursus in ecclesiam delata, ibi cum multis alijs pernoctabat. Statimque ut albescente polo roseum auroræ iubar illuxit, lux magnæ misericordiæ Dei, effugatis ab eâ tenebrosis tortoribus, & auditus illi & vocis facultatem condonavit. Obstupuere magno- perè cuncti, qui aderant, videntes eam in vno momento ita immutatam, vt & vacua esset à dæmone, quo plena erat, & plenum haberet membrorum officium, quo vacua fuerat.

34. Euntibus autem illis iuxta f Montem Martyrum, cum essent iam à dextro latere insignis g monasterij S. Dionysij, occurrit ibidem seruulus quidam de familiâ eiusdem Martyris, quem & Sacerdotes & cuiuscumque gradus Clerici, necnon & plures laici, contestati sunt ab exordio natiuitatis suæ auditus pariter & loquelæ vsu penitus caruisse. Qui appropinquans sacris pignoribus, vbi vidit plures è populo pro suâ quemque facultate in honorem S. Liborij, ad eius loculum iactare munuscula, & ipse quoque satis deuotè aliquid de vestimentis proprijs illuc offerre nitetur. Cuius extemplò adiutus intercessione, apertis auribus & soluto vinculo linguæ in eadem horâ Dei laudes canentem populum audiuit, & ipse simul cum gaudio decantauit.

a *Claudius Roberus Hieronymum, & Berninum appellat: alij Geruinum, vti Coruasserius refert.*

b *S. Carauni, siue Karauni, Carnutum Apostoli, Gallicè S. Cheron, natalis agitur 16. Maij.*

c *Ne-*

7-77
72
777
27
7
7

alicus mutus

& surdus:

f

g

c Neque Parisiorum urbem Caesar condidit, neque ea fortassis sic nuncupata illius auro: sed ciuitas vniuersa, siue gens ipsa, Parisij dicta: vrbs precipua Lutetia, non ab ipso primùm sic appellata, sed antea (vt lib. 7. de bell. Gall. pater) eo nomine nota, eodẽ ferè etymo, vti reor, quo in Eburonibus Leoticus, siue Leodicus vicus, etiam tempore Caroli Magni dictus, qua nunc vrbs magna Leodium. Idem enim sunt Leodes, Leudes, Luidi, liudi, luiti; & fortè læti, ac leti: Teutonicè, luden, luyden, lieden, populi, & nonnumquam clientes, siue homines, aut vasalli. Eadem notione Leodienses Gallicè urbem suam Lige vocant, quòd villa ligia, siue latia, id est, militum aut hominum ligiorum, seu vasallorum olim fuerit, cum in propinquo Iupilia esset palatium regium. sed hac alibi indicata. Quod quidam Lutetiam à luto dictam volunt aut quasi λουκτιου à candore, erudito nulli prababunt: vnde Latina Græcæve vocabula, apud interiorem Galliam, Celticâ tunc linguâ utentem?

Lutetia &
Leodium
vnde?

d Nota Ortelio & antiquis Ifidis insula, portus, templum, oppidum, regio; diuersa omnia: at nusquam nobis Ifis insula lecta. Parisij potius videri possunt ab Ifiâ, siue Æliâ amne, qui nonnullis etiam Ifarra, appellati: ab eius enim leuâ ripâ colebant ad Matronam ac Sequanam amnes, inter Bellouacos ac Meldas. Ipsa Lutetia olim posita erat in insulâ fluminis Sequanæ, in quâ nunc quoque templum Cathedrale, prolatis utrimque longissimè pomœrijs.

vnde Parisij?

e Claudius Robertus duos eius nominis statuit Parisiorum Episcopos, quorum prior interfuerit an. 829. Parisiensis concilio, (in quo tamen illius nomen non exprimitur) alter electioni Hincmari Remensis Archiep. an. 845. & Parisiensis concilio an. 846. Medios locat Ermanfredum, de quo nihil memorat, & Inchadum, quem interfuisse ait restitutioni Ludouici Pij an. 835 obiisse 839. At concilio ad Theodonis-villam, in quo reconciliatus Ludouicus, Ebbo Archiep. Remensis de Erchanradus positus, Inchadus nullus, sed Erchanradus Episcopus Ep. Parisiensis sub-unicus.

H &

sub-unicus.

subscriptus. Anno vero 836. à concilio Aquisgranensi II. ad Pippinum Aquitania Regem missi Aldricus Cenomanica urbis & Herchinradus Parisiorum Episcopi. Atque ex hoc ipso coetaneo scriptore patet, Ercanradum tunc Episcopum fuisse, non Inchadum. In Parisiensi concilio an. 846. Erchenradus appellatur; apud Flooardum lib. 3. cap. 1. Ercamradus.

Mons Martyrum.

f Gallicè Mont-matre. in eo casus capite S. Dionysius Parisiorum Apostolus, cum SS. Rustico & Eleutherio, de quibus agemus 9. Octobris. Distabat is locus ab urbe Lutetiâ mille circiter passus, celebratus in annalibus nostris, quòd isthic in ade Deiparae Virginis S. Ignatius Loyola cum Socijs aliquot, votis Deo nuncupatis, prima posuit constanda Societatis fundamenta.

S. Dionysij monasterium.

g Sepultus fuit S. Dionysius in fundo Catulliacò, à Catullâ piâ muliere: ubi dein vicus coaluit, qui in Viâ S. Genouefa 3. Ianuarij cap. 4. nu. 16. Catholacensis appellatur, siue Catholacensis, & in 2. Viâ n. 14. Catholicensis, diciturq; in sexto à Parisius miliario situs. Dagobertus Rex sumptuosissimam isthic ecclesiam & monasterium edificauit, quod varijs deinde priuilegijs, reliquijs, Regum mausoleis ac donarijs ornatum.

C A P V T V I I I.

Iter per Belgium ad Rbenum vsque.

35. **I**Nterim festinantes cum summâ alacritate iter suum peragere, deuenerunt ad villam, quæ a Gebaloha nominatur. Vbi, sicut antea multorum fides & deuotio remunerata, sic etiam quorundam contumacia dignâ est correptione castigata. Contigit namque ibidem, vt fluuiolum quemdam transire deberent.

berent. Quò cùm proximarent, hi qui san- *in flumen,*
ctum feretrum portabant, quatuor, qui po- *fracto ponte,*
steriora eius tenebant cornua, recto tramite *labuntur,*
per vadum aquæ incedere volebant. Totidem *vado transi-*
autem reliqui, priorem eius partem gestantes *re abnuentes*
in humeris, pontem magis, per quem transi- *ne madefie-*
rent, quærere se velle afferebant, in tam præ- *rent;*
claro Sanctorum obsequio calceamenta sua
madefacere dedignantes. Qui cùm ad pon-
tem quemdam venissent, & venerabilem the-
saurum secum portantes, super eum transi-
rent, repentè rupto sub pedibus eorum in-
strumento lignorum, omnes illi, qui in vado
vel pedes intingere aspernabantur, ex alto
cadentes, in profundo flumine submersi sunt;
meritis tamen sanctorum artuum, quos fere-
bant, illæsi euasere: illud verò sacratissimum
feretrum ab eâ parte, quâ ab illis, antequàm *feretro &*
caderent, tenebatur, (mirum dictu) nemine *ceteris illa-*
contingente, in aëre pendeat immobile, *sis;*
donec accurrere possent, qui illud accipien-
tes, ad vadum reueherent: atque ita demum
cœpto itinere perrexerunt.

36. Ex quo loco non longum iter emensi,
consuetum virtutis Dei testimonium ad com-
probanda merita electi sui videre meruerunt.
Idipsum tamen, quod factum est, quo appel-
letur nomine, non satis occurrit. Euentū fuisse
dixerim? sed non solet res talis casu eueni-
re. Miraculum nominem? sed id non magno- *energumena*
perè quisquam eorum admirabatur. Quis *Bauacensis*
enim *curata,*

enim velut nouum miretur, quod sapius in-
 tuetur? Mulier à dæmonio liberata est. Magna
 Dei pietas, magnum Confessoris eius meri-
 tum, rem alibi raram, in illo itinere fecit esse
 vſitatam. Quæ tamen mulier tunc à valdè
 diuturnâ vexatione ſaluata, (nam quindecim
 annis eâ laborauerat) haudquaquàm ingrata
 ſuo exitit Saluatori. Cùm enim eſſet de ca-
 ſtello, quod *b* Bauaca nominatur, non infimis
 orta natalibus, relictâ patriâ & parentibus,
 Deo & S. Liborio ſe, dum viueret, ſeruituram
 deuouit; ſecutaque ſancta pignora vſque ad
 locum, in quo hætenùs requieſcunt, in eo-
 rum ſeruitio reliquum vitæ ſuæ ſpatium tranſ-
 egit. Circa hæc eadem loca & alia plurima
 ſunt in viâ oſtenſa miracula: ſed nobis feſti-
 nantes illos ad patriam ſtylo proſequentibus
 non vacat in ſingulis immorari.

37. Cùm ad Rhenum fluuium perueniſ-
 ſent, erant in ſancto illo comitatu prouincia-
 rum occidentalium populi infinitæ multitu-
 dinis, qui de longinquis locis illuc ſecuti, iam
 neceſſariò reuerti ad propria debuerunt. Oc-
 currit verò nō minor mortalium numerus ex
 nationibus orientalem eiufdē fluminis ripam
 incolentibus; & maximè Saxones noſtri, quo-
 rum confinia non longè ab amne memo-
 rato diſtant. Ipsi enim nuper ad fidem vocati,
 auditâ tantorum famâ ſignorum gregatim ex
 ſuis vndique locis eò confluxère. Stabant igi-
 tur in vtroque littore turbæ innumerabiles,
 diuerſo

*Sancti ser-
 uicio se de-
 vouet:*

*alia mira-
 cula:*

*plurimi p̄
 comitan-
 tur.*

7 diuerso nimis affectu sese inuicem contem-
 plantes, Siquidem suscepturis pretiosum illum *donec Rhe-*
 thesaurum quantum gratulationis & gaudij, *num traj-*
 7 dimissuris verò quantum mœroris & gemitus *ciant:* 17
 hora illa attulerit, quis vnquam exprime-
 re poterit? Denique statim vt sancti corporis
 7 baiuli nauem introierunt, vniuersa plebs, quæ
 diutius sequi non valebat, vnanimiter sese in
 7 terram prosternens, cum ingenti gemitu &
 intentâ supplicatione B. Liborij se patrocinio
 commendabat, testes quodammodò affectus
 7 sui largos lacrymarum imbres effundens. Pari
 modo & hi, qui in citeriore littore expecta-
 bant, terræ aduoluti, sacra pignora cum
 7 omni, quo poterant, honore suscipientes, &
 gratias agentes Deo, læti cum laudibus de-
 duxêre,

a ms. *Bodecen.* Gebalhoha.

b Bauacum, *hic* Bauaca, oppidum est Hannonia Bauacum
 antiquissimum, ac præcipua Romanorum in Neruijs vetus oppi-
 7 statio, Βάγυαξ Ptolemao, fortè Βαγυαγξ, Bagacum dicitur.
 Neruiorum Antonino, *uti* 15. Ianuarij diximus, cum
 de Translacione reliquiarum S. Mauri Abbatis agere-
 mus: pro quo est in tabulâ Peutingerianâ Baca Coner-
 uio, pro Bacaco Neruio. Isthic Circi ruine visuntur,
 ingentium adificiorum fundamenta, nec procul inde
 aqueductuum vestigia, aliâq; monumenta antiquita-
 7 tis, atque illud ferè præcipuum, quòd septem via mili-
 tares Romanorum inde ad varias vrbes ducunt: qua-
 rum quæ celeberrima, quòd per pagum Brunehault
 ducta (restauratâ quidam non inerediti à Brunehilde
 Reginâ autumant, quo argumento, ipsi viderint) vul-
 7 gò la Chaussée de Brunault appellatur, & Coloniam
 usque tendit, *uti* in Itinerario Antonini itur, Bagaco,
 Vodga.

Vodgoriacum, Geminiacum, Perniciacum (*melius*
Peruiciacum) Aduacam Tungrorum, Corioual-
lum, Iuliacum, Coloniam: *quorum locorum hac nunc*
nomina sunt, 4 Gallica, totidem Teutonica: Bauay,
Woudray, Gemblours, Pervvez; Tongeren, Alt-
Falckenborg, Gulich, Colen.

CAPVT IX.

S. LIBORII corpus Paderbornam
deportatum.

occurrunt 38. Igitur ingressi Saxoniam, præ nimia sibi
cateruatim Iobuante turbâ vix gradum mouere po-
Vestphali: terant. Totis tamen nisibus iter accelerantes,
tandem die tertio, id est, quinto Kalendarum
Iuniarum, quo tunc sacra Pentecostes solen-
nitas agebatur, ad desideratam diu Pader-
bornensem ecclesiam peruenerunt. A quâ
cùm adhuc *tribus* distarent millibus, iuxta
fluuium quemdam *a* Hedraha vocatum, ob
immensam multitudinem, quæ vsque ad me-
moratum locum sequi non poterat, in medio
campo Missarum celebrare solemnia. Quæ
antequam finirentur, in eodem loco quin-
que pariter homines à varijs debilitatibus li-
berati, causam immensæ admirationis & læ-
titiæ tantam Dei virtutem videnti populo præ-
buere.

infirmis.
sanati:

39. Insuper eadem horâ in sæpè memo-
ratâ Paderbornensis monasterij ecclesiâ, cui
talis gloriæ decus per tanta terrarum spatia
affe-

afferebatur, contigit quoddam clarum valdè
 7 miraculum, velut insigni præconio B. Liborij
 aduentum annuntians. Nam puer quidam de *puero vocat*
 9 eadem oriundus parochiâ, qui à die natiuita- *auditus* 77
 29 tis suæ surdus erat & mutus, ibidem auditum *diuinitus* 77
 pariter percipere meruit & loquelam. Age- *confertur*
 bat hoc nimirum Diuina dispensatio, vt in
 78 die aduentus ipsius tot signa coruscantia in-
 dicio essent, eundem locum ad hoc fuisse
 cælitus electum, vt tanti Confessoris corpore
 illustraretur.

40. Quod cum innumeris vndique sti- *magnâ om-*
 7 patum turbis, monasterio paullatim appro- *nium ordi-*
 7 pinquare cœpisset, Episcopus quidem nequi- *num accla-*
 7 bat occurrere, (nam apud palatium tunc mo- *matione* 77
 rabatur) sed tamen Clerus omnis cum vni- *pietate,*
 7 uersis Ecclesiastici cultus ornamentis proces-
 7 sit obuiam, sequente populo, qui vel de lon-
 7 ginqvis venerat, vel ex eodem oppido & vi-
 cinis locis illuc ad audienda Missarum solen-
 7 nia in tantâ festiuitate fuerat congregatus.
 Cumque sibi non paruo ab oppido interuallo
 vterque populus, sequentium videlicet vene-
 7 rabile corpus atque excipientium, obuiasset,
 7 ij qui occurrerant, ter cuncti simul solo pro-
 strati, summâ illud cum veneratione suscepe-
 runt. Cumque Clerus in hymnis & confes-
 sionibus Deum benediceret, & spiritualium
 carminum melodiam, Sanctorum laudi con-
 7 gruam, concineret, populus verò KYRIE
 ELEISON ingeminaret, cum ineffabili iubi-
 lo

Pfal. 83. 5.

*defertur
Paderbor-
nam sacræ
corpus:*

*72
multa sunt
miracula.*

*Epilogus
Auctoris.*

lo erectis ad Deum mentibus singulorum, nihil eius laude dulcius videbatur: ita ut in huius vitæ exilio similitudinem quamdam beatitudinis, quæ in patriâ speratur, prægustasse viderentur, de quâ dicitur: Beati qui habitant in domo tuâ Domine: in secula seculorum laudabunt te. Quem illis tantum divinæ laudis amorem, eius meritis credimus inspiratum, in cuius tunc exequiarum honorem fuerant congregati: quoniam & ipsius sola in cælis beatitudo, vita & gloria, non nisi laus Dei est, in cuius caritate perfectâ ad tantum ipse sanctitatis culmen ascendit. Itaque cum sensim magis ac magis in altum sublatae populi voces attollerentur, etiam circumquaque gaudentium, psallentium, Deo gratias agentium & iubilantium, illi in voce exultationis per totam viciniam sonitus intonarent, cum tali honore sacratissimum corpus in ecclesiam delatum, & in loco, in quo hactenus requiescit, collocatum est. Vbi quantis postmodum miraculis effulserit, quanta sanitarum dona præstiterit, alibi dicenda reseruamus, hic præsentis libello terminum imponentes.

41. Hæc denique secundum tuum, Præsul venerande, præceptum, nostrumque propositum, de ijs quæ in Translatione eius gesta sunt, non quidem ut voluimus, & tantæ rei conveniebat, sed ut potuimus, & scientia suppetebat, describere curauimus: non magni-
pen-

pendentes in sermonum qualitate reprehendi, dum tantum integræ veritatis fide seruatâ diuinæ operationis insignia silentio tegi nequaquam permetteremus. Nostri enim propositi necessitas admonet, vt in huiusmodi operibus nobis iniunctis id omnimodis elaboremus, vt si nos imperitia facit ineloquentes, deuotio tamen ostendat obedientes. Nec infructuoso nos sudore laborasse confidimus, si alicuius lectoris hæc in manus sumere dignantis, vel cuiuscumque audientis animus in laudem largitoris tantarum virtutum fuerit excitatus. Meritò namque laudes illi & grates toto corde referimus, qui nos inter tot ærumnas seculi laborantes, tantorum Patronorum suffragijs tueri dignatur. Qui per visibiles corporum curationes ad internam nos animarum salutem quærendam pronocantes, spem tribuant per eorum exempla & intercessionem illuc perueniendi ex hac valle lacrymarum, vbi absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. Quò qui iam Sanctum suum Liborium feliciter perduxit, nos quoque licet indignos, eius interuentu, venire concedat, qui in Trinitate perfectâ vnus & verus viuit & gloriatur Deus per infinita secula seculorum, Amen.

a Serena vocatur in minori historiâ. Videtur is esse fluuius, qui Salcottenâ defluit iuxta arcem & pagum Werne. Sanè Ioannes Gigas, siue Rise, in Prodrómo Geographico, viam regiam à Rheno Paderbornam ita describit: Duisburgo, Broek, Mollem, Essendam, Boce.

Boeckum, Tremoniam, Vnnam, Gesekenam, Saltkottenam, Paderbornam. *in quâ viâ is quem dixi fluuius occurrit, congruente dimensione, qua in historiâ assignatur. Neque nomen fluuij Serena, à Verne aut Werne, arcis ac pagi nomine multùm abludit. Verena fortassis, aut Werena, scriptum olim fuit.*

E I V S D E M
T R A N S L A T I O N I S
H I S T O R I A,

Ex veteri Legendario Eccl. Cenoman.

Baderadus 1.
Ep. diuino
monitu it
Cenomanos,
Reliquias
petiturus,

Empore quo Cenomanica Ecclesia B. Aldrico Pontifice gloriabatur, & Gallia sub Ludouico Pio Rege & Imperatore florebat; Baderato venerabili Patroburnensi, Saxonix regionis, Episcopo, vnde a B. Aldricus oriundus erat, Diuinâ iniunctum est reuelatione, ad urbem Cenomanicam proficisci, sacrarum reliquiarum perdiuitem, & inde aliquê ibi quiescentium deferre Sanctorum, toti Saxonix, de nouo ad fidem Christi conuersæ, sacris meritis profuturum. Qui nihil cunctatus Diuinis obedire præceptis, adhibitis sibi reuerentioribus suæ Ecclesiæ personis, eò proficisci decreuit. Sed vt sacræ petitioni regia quoque sub-